

TAITEEN
PERUSOPETUS

MIKKELIN KANSALAI SOPISTO

MUSIIKKI
KUVATAIDE
TEATTERI

OPPILAAN OPAS

Mikkelin Kansalaisopisto
kansalaisopisto.mikkeli.fi

TAIKA

MUSIIKKI KUVATAIDE TEATTERI

TAITEEN
PERUSOPETUS

MIKKELIN KANSALAI SOPISTO

Sisältö:

TAIKA –AIKAA TAITEELLE.....	3
INNOSTU, YLLÄTY JA.....	4
NAUTI TAIDEHARRASTUKSESTA.....	4
OPINTOJEN LAAJUUS JA RAKENNE	5
ARVIOINTI.....	5
TODISTUS.....	5
YHTEYSTIETOJA.....	6
OPETUSSUUNNITELMAT	
MUSIIKKI.....	6
KUVATAIDE.....	10
TEATTERITAIDE.....	13

Opetussuunnitelman ovat laatineet: Raisa Eklouma, Päivi Kantanen, Reetta Rautiainen ja Eini Syväniemi
Taika-opintojen visuaalisen ilmeen suunnittelu: Alexander Palme
Oppaan taitto: Haaja & Arwo Design Oy / LH

TAIKA –AIKAA TAITEELLE

Taiteen perusopetus on uudistunut 2018

Mikkelin kansalaisopisto tarjoaa taiteen perusopetusta yleisen oppimäärän mukaan musiikissa, kuvataiteessa ja teatteritaiteessa. Uudessa opetussuunnitelmassa kolmen taiteenalan (musiikki, kuvataide ja teatteritaide) opetussuunnitelmat on yhdistetty yhdeksi kokonaisuudeksi ja taiteenalojen välistä yhteistyötä on lisätty käytännön tasolla. Uudet opetussuunnitelmat taiteenaloittain löytyvät tämän oppaan loppupuolelta. Opintojen yhteinen otsikko on Taika – aikaa taiteelle. Taika viittaa niin monialaiseen taidekasvatukseen kuin taiteen tekemiseen ja katsomiseen liittyvään lumoon. Taiteen perusopintojen suorittaminen mahdollistaa paneutumisen taiteeseen; aikaa taiteelle.

Musiikki, kuvataide ja teatteri

Taiteen perusopetus on lapsille ja nuorille sekä aikuisille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää opetusta ja sen tehtävä on mahdollistaa taiteen opiskelu pitkäjänteisesti ja omia kiinnostuksen kohteita kuunnellen. Opetus edistää elinikäistä taiteen harrastamista ja luo pohjan oman taidesuhteen kehittymiselle.

Taiteen perusopinnot kehittävät taiteenalan tyypillistä osaamista, luovaa ajattelua ja osallisuuden kokemusta. Opinnot antavat innostusta ja valmiuksia hakeutua jatkaamaan taiteenalan opintoja esimerkiksi oman alan ammattiopinnoissa.

Yhteistyö

Taika-opintojen ytimessä on kolmen taiteenalan välinen yhteistyö. Opinnot toteutuvat siten, että ne tarjoavat kokemuksen erilaisista taiteen tekemisen tavoista ja esitysmuodoista. Tämä tapahtuu niin valitun taiteenalan sisällä kuin monitaiteisissa projekteissa.

Taidekäsitys

Opetuksen tavoite on antaa mahdollisuus toisenlaiseen ajatteluun, uusien asioiden kokeilemiseen ja luovaan hulluuteen ilman onnistumisen pakkoa. Taiteen tekemiseen liittyvän ilon herättäminen on avainasemassa. Opiskelijoin ohjataan oivaltamaan, että taiteessa ei ole yhtä oikeaa vastausta, vaan erilaisia tapoja toimia ja tuottaa taidetta. Pitkäjänteisen työskentelyn kautta kehittyy myös oppijan kyky luovaan, taiteelliseen ajatteluun.

Taiteen perusopetuksen uusi opetussuunnitelma

Opetushallitus julkaisi uudet opetussuunnitelman perusteet 2017, joiden pohjalta Mikkelin kansalaisopisto on muokannut oman opetussuunnitelmansa. Uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2018. Ennen 1.8.2018 taiteen perusopetuksessa yleisen oppimäärän opintonsa aloittaneet opiskelijat voivat suorittaa opintojaan aikaisemmin laadittuja opetussuunnitelmia noudattaen enintään 31.7.2021 saakka. Opetussuunnitelmaa tarkastellaan jatkuvasti ja sitä pyritään kehittämään eteenpäin saadun kokemuksen pohjalta.

INNOSTU, YLLÄTY JA NAUTI TAIDEHARRASTUKSESTA!

Taika-opintojen kolmen taiteenalan yhteisen
opetussuunnitelman raamit asettuvat tähden muotoon:

Taiteen oppiminen edellyttää, että antaa taiteelle aikaa. Niinpä tavoite "aikaa taiteelle" muodostaakin tähden ytimen. Tähden jokainen sakara edustaa yhtä olennaista oppimisaluetta. Näiden oppimisalueiden pohjalta rakentuvat eri taiteenalojen opintokokonaisuudet ja määrittyvät myös arvioinnin kohteet.

OPINTOJEN LAAJUUS JA RAKENNE

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän laskennallinen laajuus on vähintään 500 tuntia, josta yhteisten opintojen laskennallinen laajuus on noin 300 tuntia ja teemaopintojen noin 200 tuntia. Laskennallisen laajuuden tunti on 45 minuuttia. Yhteisiä opintoja ennen on mahdollista osallistua varhaisiin opintoihin.

Yleisen oppimäärän opinnot eri taiteenaloilla muodostuvat taiteenalan yhteisistä opinnoista ja teemaopinnoista. Yleisen oppimäärän yhteisten opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen. Teemaopintojen tarkoituksena on yhteisissä opinnoissa hankittujen taitojen laajentaminen.

Vaihtoehtoiset oppimispolut ja opintojen suuntaaminen oman kiinnostuksen kohteen mukaisesti mahdollistuvat valitsemalla esimerkiksi itseä kiinnostavia projekteja tai työrooleja eri produktioissa. Taika-opintoihin kaikilla taiteenaloilla kuuluu osallistuminen vähintään yhteen monitaiteiseen projektiin, jossa eri musiikin, kuvataiteen ja teatterin oppijat työskentelevät yhdessä kaikille uuden lähestymistavan parissa. Opiskelijoiden on myös mahdollisuus hyödyntää kansalaisopiston eri taiteenalojen kurssitarjontaa. Tästä sovitaan tapauskohtaisesti. Mikkelin kansalaisopisto voi tarjota keskenään vaihtoehtoisia teemaopintojen opintokokonaisuuksia.

ARVIOINTI

Arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan oppimista, tukea hänen edistymistään opinnoissa ja kehittää hänen edellytyksiään itsearviointiin. Palautteella ohjataan oppilasta omien tavoitteiden suuntaiseen opiskeluun sekä oman oppimisprosessin ymmärtämiseen. Arviointi on oppimiseen kannustavaa, oikeudenmukaista ja eettisesti kestävää.

Opiskelijan oppimista ohjataan ja arvioidaan monipuolisesti oppimisprosessin eri vaiheissa. Taiteelliseen oppimiseen kuuluu arviointivaihe, jonka tehtävänä on sulkea prosessi, luoda merkityksiä, liittää opitut asiat osaksi itseä sekä asettaa tehty työ tai teos laajempaan kontekstiin.

Uusi opetussuunnitelma korostaa prosessin merkitystä lopputuloksen ohella. Näin oppimisen arvioinnin kohteenakin nähdään valmista teosta laajempi kokonaisuus.

Opiskelijan arvioinnissa käytetään erilaisia arvioinnin muotoja, jotka ovat tasa-arvoisia ja yhtä tärkeitä. Muodoksi voi valikoitua esim. asiantuntija-arvio, vertaisarvio tai itsearvio kulloisenkin työn tai prosessiin parhaiten soveltuvana. Sanallisen/kuvallisen/esityksellisen päiväkirjan käyttö arvioinnissa tukee opiskelijaa itsearviointin hahmottamisessa.

TODISTUS

Opiskelijalle annetaan taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän päättötodistus suorittamistaan sekä yleisen oppimäärän yhteisistä opinnoista että teemaopinnoista. Todistukseen kirjataan opiskelijan suorittamat opinnot ja niiden laajuus. Pyydettyessä saa osallistumistodistuksen myös opintojen osasuorituksesta. Taiteen perusopetuksen

opintoja voi hyödyntää osana lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja. Tästä sovitaan tapauskohtaisesti kyseisen oppilaitoksen kanssa. Päättötodistuksesta voi olla hyötyä myös jatko-opintoihin haettaessa tai työnhakutilanteissa.

OPETUSSUUNNITELMAT

1 MUSIIKKI

1.1 MUSIIKIN YLEINEN OPPIMÄÄRÄ

Musiikin yleisen oppimäärän taiteen perusopetuksen tehtävänä on luoda edellytykset hyvän musiikkisuhteen syntymiselle ja musiikin elämäntilanteelle harrastamiselle. Tavoitteena on tukea oppilaan omaehtoista musiikin harrastamista. Opiskelussa korostuvat musiikin harrastamisen ja yhteismusiisoinnin ilo sekä oppilaan vapaus toteuttaa itseään oman musiikin tekemisen ja kokemisen kautta. Oppilasta kannustetaan esteettiseen ja luovan ajattelun sekä sosiaalisten taitojen kehittämiseen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaan lähtökohdat ja kiinnostuksen kohteet sekä tuetaan oppilaiden myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä. Opintojen edetessä oppilas oppii tunnistamaan musiikilliset vahvuutensa ja löytää omat tapansa musiikin harrastamiseen. Oma musiikkiharrastus asettuu osaksi elävää ja toimivaa musiikkikulttuuria sekä koko taitei-

YHTEYSTIETOJA

Laitsaari Matti, rehtori p. 044 794 2930
Kansalaisopiston toimisto p. 015 194 2929
Ekoluoma Raisa, esitystaidollisten aineiden
opettaja p. 050 311 7038
Rautiainen Reetta, musiikinopettaja
p. 050 311 7041
Syväniemi Eini, kuvataideopettaja
p. 050 311 7039

den kenttää. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

1.2 VARHAISIÄN MUSIIKKIKASVATUS

Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteena on lapsen luovuuden, musiikillisten valmiuksien ja itsetunnon kehittäminen. Myönteiset musiikilliset elämykset muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja myöhemmille musiikkiopinnoille. Leikinomaisella toiminnalla edistetään lapsen ryhmässä toimimisen taitoja ja oppimisvalmiuksia. Kokemuksia ja elämyksiä vahvistetaan ottamalla toiminnassa huomioon oppimisen moniaistisuus ja muiden taiteenalojen tarjoamat mahdollisuudet. Varhaisiän musiikkikasvatukseen voi sisältyä instrumenttiopintoihin valmentavaa opetusta. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.) Mikkelin kansalaisopiston muskaritoiminta toimii polkuna taiteen perusopetuksen instrumenttiopintoihin.

Varhaisiän opintoja voidaan tarjota myös muilla taiteenaloilla ja monitaiteisesti.

1.3 MUSIIKIN YHTEISET OPINNOT

Yleisen oppimäärän yhteisten opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen ja yhteismusiisoinnin perustaitojen kehittäminen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden vahvuudet, lähtökohdat ja kiinnostuksen kohteet. Yksittäinen opintokokonaisuus voi sisältää tavoitteita perusteiden eri oppimisalueilta. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

Oppimisalueet

1) INNOSTU SOITTAMISESTA JA LAULAMISESTA!

Opetuksen tavoitteena on

- tutustuttaa oppija valitsemaansa instrumenttiin tai instrumentteihin
- ohjata oppijaa harjoittelemaan soittamisen, laulamisen ja yhteismusiisoinnin perustaitoja
- ohjata oppijaa musiikin merkitsemistapojen ymmärtämiseen ja lukemiseen
- ohjata oppijaa omaksumaansa hyviä harjoittelutapoja ja harjoittelemaan säännöllisesti.

2) ESIINNY JA ILMAISE!

Opetuksen tavoitteena on

- tarjota oppijalle tilaisuuksia esiintymisen harjoitteluun
- ohjata oppijaa toteuttamaan oma osuutensa osana musiikillista kokonaisuutta
- ohjata oppijaa musiikilliseen ilmaisuun
- rohkaista oppijaa tuottamaan omia musiikillisia ideoita ja ratkaisuja.

3) KUUNTELE, KATSO, TUTKI JA KOKEILE!

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppijaa kuuntelemaan musisointiaan ja hahmottamaan musiikkia kuulonvaraisesti
- opastaa oppijaa havainnoimaan myös muiden oppilaiden musisointia
- kannustaa oppijaa kuuntelemaan musiikkia monipuolisesti.

4) LAAJENNA!

Opetuksen tavoitteena on

- tarjota oppijalle tilaisuuksia toiseen taiteenalaan ja sen ilmaisukeinoihin tutustumiseen.

KESKEISET SISÄLLÖT

Musiikin yhteisten opintojen keskeisenä sisältönä ovat musisoinnin perustaitojen harjoittelu ja musiikin hahmotuskyvyn kehittäminen. Opinnoissa tutustutaan erilaisiin musiikin lajeihin ja niiden perusohjelmistoon soittaen, laulaen ja kuunnellen. Opetukseen sisältyy myös tutustumista muiden taiteenalojen ilmaisukeinoihin. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

Mikkelin kansalaisopistossa taiteen perusopetuksen musiikin yhteiset opinnot koostuvat instrumenttiopintojen opintokokonaisuuksista. Yksi instrumenttiopintojen opintokokonaisuus on kestoltaan yhden lukuvuoden ja se sisältää viikottaisen 30 minuutin soittotunnin sekä esiintymismahdollisuuksia ja ryhmätunteja, joiden sisältö sijoittuu oppimisalueille 1-3 (ks.yllä). Opetuskertoja on 30/lukuvuosi. Yhteisten opintojen laskennallinen laajuus on n. 300 tuntia. Laskennalliseen laajuuteen sisältyy myös oppilaan omaa harjoittelua. Yhteisten opintojen kesto on viisi vuotta.

Lisäksi Taika-opintoihin kuuluu osallistuminen vähintään yhteen monitaiteiseen projektiin, jossa eri musiikin, kuvataiteen ja teatterin oppijat työskentelevät yhdessä kaikille uuden lähestymistavan parissa.

Mikkelin kansalaisopisto päättää vuosittain seuraavana lukuvuonna toteutuvista taiteen perusopetuksen opintokokonaisuuksista. Eri oppimisalueiden painotus voi vaihdella vuosittain.

1.4 MUSIIKIN TEEMAOPINNOT

Teemaopintojen tarkoituksena on yhteisissä opinnoissa hankittujen taitojen kehittäminen edelleen. Valittavana voi olla keskenään vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia. Yksittäinen opintokokonaisuus voi sisältää tavoitteita perusteiden eri tavoitealueilta. Tavoitteena on, että oppilas löytää opintojen aikana omat musiikillisen ilmaisun tapansa. Opetuksessa painotetaan yhteismusisointia ottaen huomioon oppilaan valmiudet ja kiinnostuksen kohteet. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

Oppimisalueet

1) SYVENNÄ TAITOJASII

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppijaa kehittämään instrumentti- ja yhteismusisointitaitojaan oman kiinnostuksensa mukaisesti ja tehdä opintojen päätteeksi omaa osaamista ilmentävä lopputyö
- tukea oppijan säännöllistä harjoittelua
- ohjata oppijaa käyttämään musiikin hahmottamistaitojaan musisointinsa tukena
- ohjata oppijaa kuulonsuojeluun.

2) ESIINNY JA ILMAISE!

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppijaa esiintymään erilaisissa tilanteissa ja kokoonpanoissa
- ohjata oppijaa elävään musiikilliseen ilmaisuun
- ohjata oppijaa improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen.

3) KUUNTELE, KATSO, TUTKI JA KOKEILE!

Opetuksen tavoitteena on

- ohjata oppijaa kuuntelemaan omaa musisointiaan myös osana musiikillista kokonaisuutta
- tukea oppijaa kasvamaan aktiiviseksi ja motivoituneeksi musiikin kuuntelijaksi
- opastaa oppijaa hahmottamaan ja jäsentämään musiikkia kuulonvaraisesti.

4) LAAJENNA!

Opetuksen tavoitteena on

- tarjota oppijalle tilaisuuksia luovaan tekemiseen ja taiteidenväliseen työskentelyyn.

KESKEISET SISÄLLÖT

Musiikin teemaopintojen keskeisenä sisältönä ovat musiikillisten taitojen monipuolinen harjoittelu. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Opinnoissa syvennetään musiikin lajien ja muiden taiteenalojen ilmaisukeinojen tuntemusta. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.) Opinnot voivat huipentua omaa osaamista ja omia kiinnostuksen kohteita ilmentävään lopputyöhön.

Mikkelin kansalaisopistossa taiteen perusopetuksen musiikin teemaopinnot koostuvat instrumenttiopintojen kokonaisuuksista, joita on mahdollista painottaa omien

kiinnostuksen kohteiden mukaisesti. Yksi instrumenttiopintojen opintokokonaisuus on kestoltaan yhden lukuvuoden ja se sisältää viikottaisen 30 minuutin soittotunnin sekä vapaavalintaisia opintoja, joita voivat olla esim. yhteissoitto, vapaa säestys, monitaiteiset projektit tai kansalaisopiston muiden musiikkikurssien/muiden taiteenalojen kurssien opetustarjonta. Soittotunteja on 30/lukuvuosi. Teemaopintojen laskennallinen laajuus on noin 200 tuntia. Laskennalliseen laajuuteen voi sisältyä myös oppilaan omaa harjoittelua. Teemaopintojen enimmäiskesto on kolme vuotta. Taiteen perusopetuksen yhteiset ja teemaopinnot on mahdollista suorittaa myös nopeammin, mikäli oppilaalla on aiempaa osaamista tai hän suorittaa teemaopintojen vapaavalintaiset opinnot nopeammassa aikataulussa. Opintojen nopeammasta suorittamisesta sovitaan tapauskohtaisesti.

1.5 AIKUISTEN MUSIIKIN OPETUS

Aikuisen opetuksessa noudatetaan musiikin yleisen oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Aikuisen musiikin opetusta järjestettäessä otetaan huomioon aikuisten harrastajien toisistaan poikkeavat musiikilliset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet. Opetuksessa korostuu opiskelijan oma-aloitteisuus sekä hänen tarpeensa ja kykynsä ohjata omaa oppimistaan. Osallistuminen opiskelun suunnitteluun ja arviointiin ovat onnistuneen opiskelun edellytyksiä. Sosiaalinen vuorovaikutus ja yksilöllisten tarpeiden huomioon ottaminen sekä kannustava ja myönteinen palaute ovat myös aikuisten oppimisessa tärkeitä. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

1.6 TYÖTAVAT MUSIIKIN OPETUKSESSA

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat

musiikin yleisen oppimäärän tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Tavoitteena on, että valitut työtavat ja opiskeluympäristöt sallivat monipuolisen työskentelyn sekä itsenäisesti että yhteistyössä muiden kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että oppilaat saavat tilaisuuksia kehittää yhteismusisoinnin taitojaan. Työtapojen valinnalla voidaan vahvistaa myös oppilaan motivaatiota ja itseohjautuvuutta. Työskentelyssä hyödynnetään teknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät, kun oppilasta ohjataan työskentelyn suunnitteluun ja arviointiin. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

1.7 OPPIMISEN ARVIOINTI MUSIIKIN OPETUKSESSA

Musiikin yleisessä oppimäärässä arvioinnin tehtävänä on tukea oppilaan musiikkiopintojen edistymistä. Siksi se on oleellinen osa jokaista oppimisprosessia ja opettamista. Palautteen ja arvioinnin antamisessa kiinnitetään huomiota erityisesti oppimisprosessiin ja sen aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Tavoitteena on, että arviointi tukee oppilaan itsetunnon sekä oppimaan oppimisen, itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittymistä. Arviointia suoritettaessa huolehditaan, että arviointi kohdistuu ainoastaan työskentelyyn ja tavoitellun osaamisen karttumiseen, ei oppilaan persoonaan tai ominaisuuksiin. Monipuolinen ja rohkaiseva arviointipalaute auttaa oppilasta vähitellen asettamaan opiskelulle myös omia tavoitteita. Lisäksi arvioinnin tarkoituksena on motivoida oppilasta opetuksen aikana ja tuottaa opettajalle tietoa siitä, miten opetusta tulisi jatkossa suunnata. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.) Arvioinnin tukena voidaan käyttää soivaa/esityksellistä päiväkirjaa.

2 KUVATAIDE

2.1 KUVATAITEEN YLEINEN OPPI-MÄÄRÄ

Kuvataiteen yleisen oppimäärän tehtävänä on tukea oppilaan kasvua, itsetuntemusta, identiteetin rakentumista ja kulttuurin osaamista kuvataiteen keinoin. Opetus vahvistaa oppilaan kokemusta itsestään visuaalisen kulttuurin aktiivisena toimijana sekä luovana ja vastuullisena yhteisön jäsenenä. Opinnot kehittävät visuaalisen havainnoinnin, ajattelun, ilmaisun, tulkinna ja arvottamisen taitoja sekä luovat edellytyksiä uuden oppimiselle. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

Yleisen oppimäärän tehtävänä on kehittää sellaisia taitoja ja tietoja, joita opiskelija tarvitsee harrastuksessaan, kuvalliseen alaan suuntautuessaan sekä ammattia tukevana koulutuksena. Opintokokonaisuudet ja kunkin kuvataidealueen sisällöt voivat vaihdella ja toteutua limittäin vuosittain annettavassa opetuksessa.

2.2 VARHAISIÄN KUVATAIDEKASVATUS

Varhaisiän kuvataidekasvatuksen lähtökohdina ovat lapsen elämämaailmaa koskettavat visuaalisen kulttuurin ilmiöt. Opetuksessa kuvataidetta ja visuaalista maailmaa lähestytään leikinomaisin keinoin rohkaiten lapsia yksin ja yhdessä ilmaisemaan ja pohtimaan havaintojaan ja tulkintojaan nähdystä, kuullusta, koetusta ja kuvitellusta. Lapsen aktiivista toimijuutta ja moniaistista suhdetta maailmaan vahvistetaan tutkivien, kokeilevien ja monitaiteisten työskentelytapojen kautta. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

2.3 KUVATAITEEN YHTEISET OPINNOT

Tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä sovelletaan sekä lasten ja nuorten että aikuisten kuvataiteen perusopetuksessa. Tavoitteet perustuvat käsitteisiin taidesuhte, visuaalinen lukutaito sekä osallisuus ja vaikuttaminen. Keskeisiä sisältöjä ovat kuvan kieli ja taiteen ilmaisukeinot, omat kuvat, taiteen maailmat ja visuaalinen ympäristö.

TAVOITTEET

Kuvataiteen yhteisten opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen. Opintojen tavoitteena on rohkaista ja tukea oppijan kuvallista ilmaisua, omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista sekä identiteetin rakentumista. Yhteisten opintojen laajuus on väh. 300 oppituntia.

KESKEISET SISÄLLÖT

Opetuksessa tutkitaan ihmisenä olemista, luontoa ja kulttuuria taiteen keinoin. Kuvataidetta lähestytään henkilökohtaisten, yhteisöllisten ja kulttuuristen merkitysten kantajana, välittäjänä ja purkajana. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

INNOSTU!

Innostu ja herää kuvan tekemisen iloon.

Tavoitteena innostaa oppijaa tutustumaan monipuolisesti kuvailmaisun keinoihin ja prosesseihin, taiteen erilaisiin työskentelytapoihin sekä hänelle merkitykselliseen taiteeseen.

Tutustutaan kuvataiteen materiaaleihin ja työskentelyvälineisiin käyttämällä niitä tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja kestävästi kehityksen mukaisesti.

TUTKI, KOKEILE JA KYSEENALAISTA!

Löydä ja ylläty kuvataiteen monipuolisuudesta.

Tavoitteena innostaa oppijaa havainnoimaan ympäristöä moniaistisesti sekä taiteiden ja tieteiden välisyyttä hyödyntäen. Rohkaistaan luovaan uteliaisuuteen ja uusien ideoiden toteuttamiseen. Tarkastellaan ja kyseenalaistetaan kuvataiteen menneisyyden ja arjen kuvia sekä kehitetään oppijan visuaalisen kulttuurin, nykyaiteen ja taidehistorian tuntemusta.

TAITEILE, KATSO, KUUNTELE, AVARRU!

Nauti taiteesta tekijänä ja kokijana.

Kannustetaan oppijaa käyttämään erilaisia kuvatulkinnan keinoja, jatkamaan tulkintojaan ja keskustelemaan niistä. Oppijaa rohkaistaan työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa ja arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä. Oppija harjoittelee havainnoimaan sekä omaa työskentelyään että antamaan palautetta positiivisen ja kehittävän näkökulman kautta. Tätä kautta hän oppii hahmottamaan keskeneräiseenkin työhön sisältyviä mahdollisuuksia.

2.4 KUVATAITEEN TEEMAOPINNOT

TAVOITTEET

Kuvataiteen teemaopintojen tarkoituksena on oppijan yhteisissä opinnoissa hankkimien taitojen laajentaminen. Opintojen tavoitteena on kuvataiteellisen ajattelun ja ilmaisun syventäminen sekä tietojen ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen. Teemaopintoihin voi sisältyä vaihtoehtoisia opintokokonaisuuksia. Teemaopintojen laajuus on vähintään 200 oppituntia.

KESKEISET SISÄLLÖT

Opetuksessa tutkitaan laajemmin ihmisenä olemista, luontoa ja kulttuuria taiteen keinoin. Kuvataidetta lähestytään syvällisemmin henkilökohtaisten, yksilöllisten ja kulttuuristen merkitysten kantajana, välittäjänä ja purkajana.

SYVENNY, PEILAA, UUDISTA!

Tiedosta omat mahdollisuutesi

Opinnoissa kokeillaan erilaisten välineiden ja materiaalien ilmaisullisia mahdollisuuksia sekä hyödynnetään digitaalisten ja muiden teknologioiden sisältöjä taiteellisessa ilmaisussa.

Ohjataan rohkeasti uudistamaan ja prosessoimaan jo olemassa olevia tietoja ja taitoja. Opinnot kehittävät käsitteellistämisen, sanallistamisen ja kriittisen ajattelun valmiuksia.

Opetellaan havaitsemaan ja ilmaisemaan omia vahvuuksia ja kehityskohtia. Peilataan omaa taiteilijuutta ja pelkistetään sekä rajoitetaan toimintatapoja tehtävänä olevassa omassa projektityössä, esimerkiksi päättötyössä.

LAAJENNA, VIERAILE, KIPINÖI!

Omaksu elinikäinen kipinä taiteeseen

Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia taiteellista ajattelua syventäviä työskentelytapoja kuten kuvien tulkintaa, yhteistyöprojekteja, luentoja, keskusteluita, näyttelykäyntejä ja näyttelyn rakentamista. Opitaan tarttumaan rohkeasti uusiin, koulutuksen jälkeisiin haasteisiin ja maksutaan taide luontevana osana omaa elämää.

Taika-opintoihin kuuluu osallistuminen vähintään yhteen monitaiteeseen projektiin, jossa eri musiikin, kuvataiteen ja teatterin

oppijat työskentelevät yhdessä kaikille uuden lähestymistavan parissa.

2.5 AIKUISTEN KUVATAITEEN PERUSOPETUS

Aikuisten opetuksessa noudatetaan kuvataiteen yleisen oppimäärän tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä. Opintojen tarkoituksena on syventää aikuisen oppijan henkilökohtaista suhdetta kuvataiteeseen sekä tukea hänen identiteettiään taiteentekijänä. Opetuksessa perehdytään monipuolisesti nykyaikaisiin toimintatapoihin, ilmaisukeinoihin ja käsitteisiin sekä tunnistetaan itselle merkityksellisiä kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opinnot kehittävät käsitteellistämisen, sanallistamisen ja kriittisen ajattelun valmiuksia. Aikuisten opetuksessa huomioidaan oppijan yksilöllinen osaamis- ja kokemuspohja sekä hänen oppimisensa tarpeet. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia taiteellista ajattelua syventäviä työskentelytapoja kuten kuvien tulkintaa, yhteistyöprojekteja, luentoja, keskusteluja ja näyttelykäyntejä. Opiskelijaa ohjataan pitkäjänteisten oppimistavoitteiden asettamiseen, elämän historiansa ja –kokeustensa tutkimiseen taiteellisen toiminnan lähtökohdista sekä oman kuvallisen ilmaisun kriittiseen reflektointiin. Opetuksessa hyödynnetään aktiivisesti digitaalisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksia. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

2.6 TYÖTAVAT KUVATAITEEN OPETUKSESSA

Opetuksessa valitaan työtapoja, jotka kannustavat vuorovaikutukseen, yhdessä tekemiseen, toisilta oppimiseen ja oman oppimisen reflektointiin. Työtapojen valinnassa huomioidaan oppilaiden omat tavoitteet,

yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Oppijaa kannustetaan ottamaan aktiivinen rooli työtapojen valinnassa. (Oph, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

2.7 OPPIMISEN ARVIOINTI KUVATAITEEN OPETUKSESSA

Oppimisen arvioinnin tehtävä on tukea oppijan kuvataiteen opintojen edistymistä. Monipuoliseen jatkuvaan arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja sekä ohjausta itse- ja vertaisarviointiin. Arviointitaitoja harjoitellaan opintojen kuluessa.

Kuvataiteen yhteisissä opinnoissa arvioinnilla tuetaan oppijaa kuvataiteen perustaitojen hankkimisessa. Jatkuvalle arvioinnille ja muulla palautteella vahvistetaan oppijan kuvallista ilmaisua, taidesuhteen muotoutumista ja identiteetin rakentumista. Oppijaa kannustetaan oman oppimisen sanallistamiseen esim. kuvallisen ja/tai sanallisen päiväkirjan muodossa. Teemaopintojen arvioinnilla tuetaan oppijaa yhteisissä opinnoissa hankkiensa taitojen laajentamisessa. Jatkuvalle arvioinnille ja muulla palautteella kehitetään oppijan kuvataiteellista ajattelua, kuvailmaisua, tietoja ja vaikuttamismahdollisuuksia.

AIKAA TAITEELLE

3 TEATTERITAIDE

Taiteen perusopetuksen teatteritaiteen yleisen oppimäärän tehtävänä on vahvistaa oppijoiden aktiivista toimijuutta ja teatteritaiteen ymmärrystä. Opetuksessa tuetaan opiskelijoiden iloa, uteliaisuutta ja motivaatiota opiskella ryhmässä toimien. Projekti- ja produktiivinen työskentely ohjaavat sitoutumaan pitkäjänteiseen työskentelyyn. Opetus kannustaa oppijaa omaehtoiseen tekemiseen ja rakentavaan vuorovaikutukseen ryhmän jäsenenä. Teatteritaide toteutuu erilaisina esityksen muotoina ja taiteellisin prosesseina.

Teatteritaiteen yhteisten opintojen (laajuus 300 oppituntia) tavoitteena on tutustua teatterin tekemisen suuntauksiin ja käytäntöihin sekä teatteriin taidemuotona. Teemaopintojen (laajuus 200 oppituntia) tavoitteena on monipuolistaa teatteritaiteen ymmärrystä ja ilmaisullisia keinoja. Teatteritaiteen opintojen oppimis- ja tavoitealueet tarkastelevat esiintymis- ja vuorovaikutustaitoja, esityksen valmistamista, oppijan omaa taiteellista prosessia sekä teatteritaidetta osana yhteiskuntaa. (OPH, Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet 2017.)

3.1 KESKEISET SISÄLLÖT JA TYÖTAVAT

Teatteritaiteen opinnoissa tutustutaan teatteritaiteeseen erilaisten harjoitteiden ja esitysprosessien kautta. Opinnoissa toimitaan vuorovaikutteisesti ryhmässä ja harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista.

Opinnoissa harjoitellaan erilaisia teatterin tekemisen osa-alueita, kuten:

- Vuorovaikutustaidot, havainnointi ja kontakti

- Näyttelijäntyö ja esiintyminen (liike-, ääni- ja puheilmaisu yhdessä)
- Käsikirjoittaminen ja esitysdramaturgia, esityksen valmistaminen erilaisista lähtökohdista
- Ohjaajataide, esitysten suunnittelu ja koostaminen
- Visuaalinen suunnittelu, lavastus ja puvustus

3.2 OPINTOKOKONAISUUDET TEATTERITAITEESSA

Yhteiset opinnot:

INNOSTU! Tutustuminen teatteritaiteen perusteisiin ja taiteelliseen ryhmätyöskentelyyn 100 oppituntia

TUTKI JA KOKEILE! Luova asenne ja erilaiset lähestymistavat teatterin tekemiseen 100 ot

ESIINNY - KATSO - KUUNTELE! Esitys, esiintyminen ja taiteen katsominen 100 ot

Teemaopinnot:

SYVENNY! Paneutuminen johonkin teatteritaiteen osa-alueeseen tai työrooliin 100 ot

LAAJENNA! Monitaiteisuus teatteritaiteen ytimessä 100 ot

Opintokokonaisuudet toteutuvat limittäin noin viiden vuoden aikana läpikäytävissä opinnoissa. Toteutustapa ja tarkemmat sisällöt vaihtelevat sen mukaan, missä opintoryhmässä opiskelija opiskelee kunkin lukuvuoden. Yhteiset opinnot ja teemaopinnot kulkevat myös osin rinnakkain, mutta ensimmäinen opintokokonaisuus Innostu! tulee olla aloitettu ennen teemaopintojen suorittamista. Suorittaessaan perusopinnot yleisen oppimäärän mukaisesti, opiskelija osallistuu viiden vuoden aikana yhteen tai useampaan eri teatteriryhmään. Lisäksi hän

osallistuu vähintään kerran projektiviikolle tai leirille, jolle on erillinen ilmoittautuminen. Opintoihin voi liittää osia esimerkiksi kansalaisopiston opiston muusta taideaineiden tarjonnasta. Näiden kurssien liittäminen osaksi taiteen perusopetuksen opintoja sovitaan opiskelijan kanssa tilannekohtaisesti.

3.3 OPINTOKOKONAISUUKSIEN KUVAUKSET

YHTEISET OPINNOT 300 OPPITUNTIA

INNOSTU! Tutustuminen teatteritaiteen perusteisiin ja taiteelliseen ryhmätyöskentelyyn 100 oppituntia

Opintokokonaisuuden aikana keskiössä on ryhmässä toimiminen ja vuorovaikutus taiteellisessa prosessissa. Opiskelija harjoittelee kokonaisvaltaista ilmaisua ja tutustuu näyttelijäntyön perusteisiin. Hän rohkaistuu läsnäoloon ja heittäytymiseen vuorovaikutus- ja esitystilanteessa esimerkiksi improvisaation avulla. Opetuksen tavoite on motivoida ja innostaa opiskelijaa pitkäjänteiseen työskentelyyn. Leikkimielinen asenne ja tekemisen ilo ovat toiminnan perustana. Opiskelija hahmottaa teatteritaiteen eri osa-alueita sekä saa käsityksen teatterin työrooleista ja vastuualueista. Hän reflektoi omaa työskentelyään ja kykenee asettamaan itselleen tavoitteita.

TUTKI JA KOKEILE! Luova asenne ja erilaiset lähestymistavat teatterin tekemiseen 100 oppituntia

Opintokokonaisuuden aikana opiskelija kokeilee erilaisia teatterin tekemisen lähestymistapoja ja työrooleja sekä esitysten valmistamista erilaisista lähtökohdista käsin. Hän ymmärtää, että teatteritaidetta ei tarvitse lähestyä vain näyttelijäntaiteen

näkökulmasta. Opiskelija tutustuu esimerkiksi näytelmiin, satuihin, runoihin, kuviin tai ääniin esityksen materiaaleina ja lähtökohtina. Hän valmistaa teksti- että aihepähtöisiä esityksiä ja kokeilee tuottaa itse esityksen lähdemateriaalia (toiminnallinen dramaturgia). Hän opiskelee teatterin peruskäsitteitä ja teatteria taidemuotona. Opetus kannustaa luovaan uteliaisuuteen sekä kokeilemaan rohkeasti erilaisia ja itselle uusia teatterin keinoja.

ESIINNNY - KATSO - KUUNTELE!
Esitys, esiintyminen ja taiteen katsominen
100 oppituntia

Opiskelija osallistuu erilaisiin taiteellisiin ryhmäprosesseihin. Hän valmistaa esityksiä erilaisista lähtökohdista ja eri ohjaajien kanssa. Hän ymmärtää, että teatteriesitys voi tapahtua erilaisissa tiloissa ja ympäristöissä, ja sillä voi olla erilaisia tavoitteita (esim. taiteellinen, osallistava, yhteisöllinen tai tutkiva esitys). Hän oppii tunnistamaan esitysprosessin vaiheita. Opiskelija tarkastelee teatterin yhteyksiä muihin taiteenlajeihin ja havainnoi teatteria yhteiskunnallisena toimijana. Hän tutustuu erilaisiin esityksiin myös katsojana ja harjoittelee analysoimaan kokemaansa ja näkemäänsä. Opiskelija harjoittelee havainnoimaan sekä omaa työskentelyään että antamaan muille palautetta positiivisen ja kehittävästä näkökulman kautta. Tätä kautta hän oppii hahmottamaan keskeneräiseenkin työhön sisältyviä mahdollisuuksia.

TEEMAOPINNOT 200 OPPITUNTIA

SYVENNY! Paneutuminen johonkin teatteritaiteen osa-alueeseen tai työrooliin
100 oppituntia

Opiskelija havaitsee omia kiinnostuksen kohteitaan teatteritaiteessa ja pyrkii

syventämään osaamistaan valitsemallaan osa-alueella. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi syventymistä tiettyyn lajityyppiin kuten musiikkiteatteri. Se voi olla myös paneutumista omaan vastuualueeseen esityksen valmistamisprosessissa (esim. lavastus tai koreografia). Opiskelija kykenee toimimaan työryhmässä ja ottamaan vastuun omasta osuudestaan niin harjoitusprosessin kuin esitysten aikana. Hän havaitsee ja kykenee ilmaisemaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan. Opiskelija tekee havaintoja omasta elämästään ja tarkastelee niitä teatteritaiteen keinoin. Taiteesta muodostuu näin väylä itseilmaisuuksiin ja maailman ilmiöiden tutkimiseen. Hän harjoittelee havainnoimaan teatteritaidetta yhteiskunnallisena ilmiönä ja teatterin merkitystä elämässä laajemmin.

LAAJENNA! Monitaiteisuus teatteritaiteen ytimessä 100 oppituntia

Opiskelija laajentaa taidekäsitystään ja kehittää ilmaisullisia valmiuksiaan osallistamalla monitaiteisiin projekteihin ja tutustumalla erilaisiin teatterin työtapoihin. Hän toimii yhteistyössä myös muiden taiteenalojen opiskelijoiden kanssa. Opiskelija tutustuu teatteriin ja sen sovelluksiin taidemuotona sekä teatterin ja ilmaisutaidon hyödyntämiseen elämässä laajemmin, esimerkiksi eri työtehtävissä, erilaisten yhteisöjen kanssa tai vaikkapa työnohjaus. Opiskelija ymmärtää teatterin alati uudistuvana taiteenlajina ja rohkaistuu kokeilemaan, minkälaisia näköaloja maailmaan ja taiteeseen uudet työskentelytavat avaavat.

Tutustumisen kohteena olevia työtapoja tai lajityyppejä voivat olla esimerkiksi:

- Yhteisötaide, osallistava teatteri ja draamaprosessit
- Esineteatteri, nukketheateri sekä esityksen skenografiset ja visuaaliset keinot

- Ympäristötaide, katutaide ja paikkalähäinen taide
- Musiikkiteatteri, tanssi, laulu ja luova liikeilmaisu
- Fyysinen teatteri, sirkus ja klovneria
- Mediataide ja elokuvailmaisu
- Performanssitaide, elävä taide (live art) ja näkymätön teatteri

Lähestymistavoista kaikki eivät sisälly opintoihin, vaan toteutus vaihtelee vuosittain ja projektikohtaisesti.

3.4 OPPIMISEN ARVIOINTI TEATTERITAITEESSA

Teatteritaiteen yleisen oppimäärän arviointi kohdistuu esiintymis- ja vuorovaikutustaitoihin, teatteriesitykseen ja sen valmistamisprosessiin, oppijan omaan taiteelliseen prosessiin sekä ymmärrykseen teatteritaiteesta osana yhteiskuntaa. Palaute perustuu havaintoihin ja oppimista arvioidaan myönteisesti ja kannustavasti. Arviointi on jatkuvaa ja koostuu erilaisista palautteen antamisen tavoista. Opettajan antaman palautteen lisäksi voidaan käyttää myös vertais- ja itsearviointeja. Arviointi tukee opinnoissa edistymistä ja auttaa oppijaa löytämään oman suuntansa teatteritaiteen kentällä.

3.5 VARHAISKASVATUS JA AIKUISTEN TEATTERITAITEEN PERUSOPETUS

Mikkelin kansalaisopistossa voidaan tarjota teatteritaiteen perusopetusta myös varhaisiän teatterikasvatuksena tai aikuisille suunnattuna kokonaisuutena. Aikuisten koulutuksen muuhun tarjontaan. Varhaisiän opintojen ja aikuisten opintojen tarjoamisesta päätetään lukuvuosi kerrallaan.

TAIKKA
AIKAA TAITEELLE

Mikkelin Kansalaisopisto

YHTEYSTIETOJA

Laitsaari Matti, rehtori p. 044 794 2930

Kansalaisopiston toimisto p. 015 194 2929

Ekoluoma Raisa, esitystaidollisten aineiden
opettaja p. 050 311 7038

Rautiainen Reetta, musiikinopettaja
p. 050 311 7041

Syväniemi Eini, kuvataideopettaja
p. 050 311 7039

kansalaisopisto.mikkeli.fi